

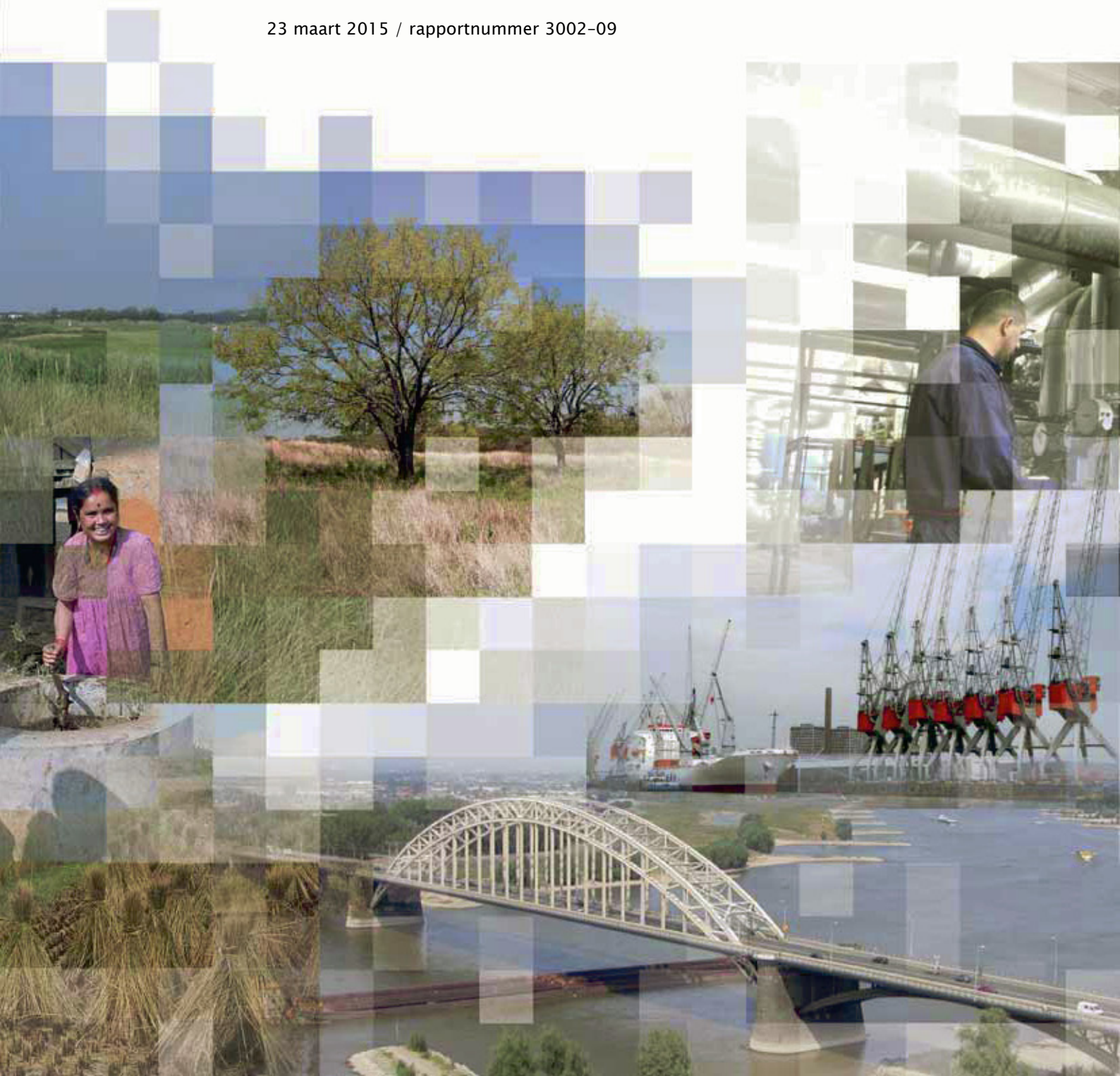

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Windmolenlocatie Oude Maas, gemeente Binnenmaas

Advies over reikwijdte en detailniveau
van het milieueffectrapport

23 maart 2015 / rapportnummer 3002-09

1. Hoofdpunten van het milieueffectrapport

De gemeente Binnenmaas gaat uitvoering geven aan de provinciale windopgave in haar gemeente door een bestemmingsplan vast te stellen om een windturbinepark met een vermogen van ongeveer 15 MW langs de Oude Maas mogelijk te maken. Ter ondersteuning van de besluitvorming over dit bestemmingsplan wordt een milieueffectrapportage doorlopen. Bevoegd gezag in deze procedure is de gemeenteraad van Binnenmaas.

De gemeente heeft advies gevraagd aan de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie')¹ over reikwijdte en detailniveau van het op te stellen milieueffectrapport (verder 'MER').

De Commissie heeft als uitgangspunt voor haar advies gehanteerd dat de locatie Oude Maas is aangewezen door de provincie Zuid-Holland als windenergielocatie.

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het MER. Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- een onderbouwing van de keuze van mogelijke inrichtings- en opstelvarianten van windturbines binnen de locatie Oude Maas;
- een vergelijking van de varianten op de effecten op de leefomgevingskwaliteit (geluid, veiligheid) en de (beschermde) natuur;
- goede visualisaties van de inrichtingsvarianten (mede in relatie tot bestaande en geplande windmolenlocaties in de bredere omgeving).

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. De Commissie bouwt in haar advies voort op de notitie reikwijdte en detailniveau² (verder 'Notitie R&D'). Dat wil zeggen dat ze in dit advies niet uitgebreid ingaat op de punten die naar haar mening in de Notitie R&D voldoende aan de orde komen.

¹ De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl

² Notitie Reikwijdte en Detailniveau, windmolenlocatie Oude Maas, Bosch & van Rijn, 25 november 2014.

2. Achtergrond en doel, beleid en besluiten

2.1 Achtergrond en doel

In de ontwerp Structuurvisie Wind op Land (verder SVWOL) zijn afspraken tussen rijk en provincie vastgelegd over windenergie op land. In Nederland moet in 2020 tenminste 6.000 MW aan opgesteld windenergievermogen op land zijn gerealiseerd waarvan 735,5 MW in Zuid-Holland. De provincie Zuid-Holland heeft locaties hiervoor in de Visie Ruimte en Mobiliteit (VRM, 9 juli 2014 Provinciale Staten) vastgelegd. Een van de locaties die in de VRM zijn aangewezen is de locatie langs de Oude Maas in de gemeente Binnenmaas. De gemeente heeft besloten de provinciale opgave uit te gaan voeren. De Commissie adviseert om in het MER kort, onderbouwd met milieuargumenten, het proces tot en met de locatieaanwijzing weer te geven. En daarbij in te gaan op de andere projecten in en in de omgeving van de Hoeksche Waard en de afstemming daartussen (of het ontbreken daarvan).

2.2 Beleidskader

Geef in het MER aan welke wet- en regelgeving en welk beleid relevant zijn voor het voornemen en of het voornemen kan voldoen aan de randvoorwaarden die hieruit voortkomen. Ga daarbij in ieder geval in op de:

- provinciale Visie Ruimte en Mobiliteit, waarin opgenomen de provinciale beleidsnota Wervelender;
- de Structuurvisie Nationaal landschap Hoeksche Waard (2012);
- het Activiteitenbesluit.

De m.e.r.-procedure wordt doorlopen voor de wijziging van het bestemmingsplan. Daarna(ast) zullen andere besluiten genomen worden voor de realisatie van het voornemen. Geef aan welke besluiten dit zijn, wie daarvoor het bevoegde gezag is, welke informatie daarvoor in dit MER nodig is en wat globaal de tijdsplanning is.

3. Voorgenomen activiteit en inrichtingsvarianten

3.1 Inrichtingsvarianten locatie Oude Maas

Werk voor de locatie Oude Maas de inrichtingsalternatieven uit zoals in de notitie R&D beschreven staan. Ga daarbij kort in op hoe deze alternatieven tot stand zijn gekomen.

De doelstelling voor de locatie is ongeveer 15 MW, dit kan rendabel worden gerealiseerd met bijvoorbeeld 6 x 2,5 MW turbines, 5 x 3MW turbines maar ook met 4 x 4 MW turbines. De Commissie adviseert om, anders dan in de notitie R&D is opgenomen, ook deze laatste variant te beschouwen met het oog op het optimaliseren naar energieopbrengst (maximale benutting locatie) maar ook op hinder voor de omgeving (hoe kan zo veel mogelijk milieuwinst worden geboekt binnen de randvoorwaarden van het project?). Daarmee wordt een variatie in aantal en hoogtes bekeken waardoor de bandbreedte aan effecten in beeld wordt gebracht.

Geef eventueel aan in hoeverre rentabiliteitsvoorwaarden de grenzen bepalen van het speelveld waarbinnen de opstellingsvarianten worden gekozen.

De Commissie geeft verder in overweging om ook in te gaan op inrichtingsvarianten die mogelijk minder effecten op het bosgedeelte van het zoekgebied hebben. Staatsbosbeheer geeft in zijn zienswijze aan de mogelijkheden hiervoor te willen verkennen.³

3.2 Referentie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Ga bij deze beschrijving uit van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten. Daarbij valt te denken aan bouwplannen met geluidgevoelige functies als woningen, natuur- en recreatieplannen en windturbineplannen in aangrenzende gemeenten in de Hoeksche Waard en op IJsselmonde.

De Commissie constateert dat de nu te onderzoeken locatie Oude Maas mogelijk een ongewenste interferentie heeft met een van de mogelijke windenergielocatie in de gemeente Barendrecht. Deze locatie is eveneens door de provincie als potentiële locatie aangewezen. De mogelijk ongewenste interferentie is dan ook in onderzoek, heeft de Commissie van de provincie begrepen.⁴ De Commissie adviseert rekening te houden met de wisselwerking tussen beide windenergieprojecten en daarbij het onderzoek van de provincie te benutten.

4. Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

4.1 Algemeen

De Commissie adviseert de effecten in absolute zin én – waar mogelijk, zoals bij geluid – per eenheid van opgewekte energie (kWh) inzichtelijk te maken. Dit is van belang omdat de plaatsingsgebieden en de daaruit te formeren alternatieven niet dezelfde milieueffecten en energieopbrengst zullen hebben.⁵ Deze effecten moeten in een overzichtstabel worden gepresenteerd en als basis dienen voor de alternatievenvergelijking.

Het detailniveau van de effectbeschrijving dient aan te sluiten bij het te nemen besluit. Het benodigde detailniveau kan per milieuaspect verschillen.

³ In de zienswijze van Staatsbosbeheer worden andere inrichtingsvarianten dan in de NRD genoemd, die mogelijk de natuurwaarden in de bossen minder aantasten.

⁴ Landschappelijk onderzoek windenergie Oude Maas & Heinenoord, Vista landschapsarchitectuur en stedenbouw, 17 februari 2015.

⁵ Een locatie met meer milieueffecten en meer vermogen kan dan een zelfde score krijgen als een locatie met minder milieueffecten maar ook minder vermogen.

4.2 Energieopbrengst

Beschrijf in het MER wat de totale te verwachten energieopbrengst is van de alternatieven, bijvoorbeeld op basis van de windkaart van Nederland op 100 m hoogte (SenterNovem, 2005)⁶ of windsnelheidsmetingen ter plaatse. Beschouw daarbij de diverse turbinevermogens (bijvoorbeeld in klassen tussen 2–3 MW en 3–4 MW) en relevante ashoogtes apart.

Houd – indien van toepassing – ook rekening met de afname van energieopbrengst als gevolg van mitigerende maatregelen waarbij het vermogen van de turbines beperkt wordt, bijvoorbeeld om hinder door slagschaduw en geluid terug te dringen.

4.3 Woon en leefmilieu

4.3.1 Hinder

Omdat hinder een onderscheidend aspect kan zijn bij de beoordeling en de invulling van de locaties adviseert de Commissie in het MER niet alleen te toetsen aan de wettelijke normen voor onder andere geluid en slagschaduw, maar ook aandacht te besteden aan de milieubelasting onder de wettelijke normen. In de notitie wordt daar al rekening mee gehouden door uit te gaan van een afstand van 900 meter tot woonkernen. Maak het effect daarvan inzichtelijk. Naast het daadwerkelijke geluidsniveau bepalen ook andere, niet akoestische factoren (waaronder zichtbaarheid van de turbines, betrokkenheid bij het project, vertrouwdheid met windenergie) of en in welke mate mensen hinder ondervinden van windturbines.

Om een betrouwbare indruk van het uiteindelijk op te stellen vermogen te krijgen adviseert de Commissie om de potentiële hinder (geluid/slagschaduw) kwantitatief vast te stellen. Presenteer in het MER daarom voor de referentiesituatie en de varianten:

- de geluidscontouren (L_{den}) rondom de windturbines, bijvoorbeeld in 5dB-klassen; bepaal in ieder geval de ligging van de 47-dB en 42 dB-geluidcontour;
- waar relevant, de gecumuleerde geluidbelasting op de omgeving t.g.v. wegverkeer en de windturbines⁷;
- de contouren voor slagschaduw (van alle windturbines gezamenlijk);
- de ligging en het aantal woningen en andere gevoelige bestemmingen in bovengenoemde contouren;
- de (mogelijkheid van) mitigerende maatregelen om aan de wettelijk eisen te voldoen en mogelijkheden om de hinder te beperken (ook buiten de wettelijke normen).

Besteed ook aandacht aan de kans op hinder door laagfrequente geluiden ten gevolge van windturbines.

⁶ Omdat windaanbod hierbij een cruciale factor is adviseert de Commissie ook rekening te houden met de locatiespecifieke omstandigheden en niet alleen uit te gaan van het protocol Monitoring Duurzame Energie (MDE).

⁷ Hoewel er geen toetsing van cumulatie van geluid aan wettelijke normen kan plaatsvinden, geeft de literatuur wel indicaties van de geluidskwaliteit bij cumulatieve geluidbelastingen, zoals in het RIVM rapport Milieuaandachtsgebieden in Nederland, rapportnummer. 680300005/2008. Ook de Wet Geluidhinder geeft rekenregels voor de cumulatie van geluid. Denk bijvoorbeeld aan de snelweg A29.

4.3.2 Externe veiligheid en radar

Stel in grote lijnen de risicocontouren van de windturbines vast conform het Handboek risicozonering windturbines (2013). Ga in het MER vervolgens na of er onaanvaardbare risico's ontstaan voor mensen, (scheepvaart)verkeer, waterkeringen/sluizen en bedrijven. Geef aan welke eventuele inrichtingsbeperkingen ontstaan door de aan te houden afstanden tot (vaar)wegen⁸, dammen, dijken, hoogspanningsleidingen, gasleidingen e.d.

In de notitie R&D is opgenomen dat het radaronderzoek (defensie, Woensdrecht) niet in deze fase zal plaatsvinden. Desgevraagd heeft de gemeente laten weten dat een verkennend onderzoek hiernaar reeds is uitgevoerd. Neem de relevante onderdelen hieruit op in het MER.

4.4 Natuur

4.4.1 Algemeen

Geef in het MER aan welke kenmerkende habitattypen en soorten aanwezig zijn in het studiegebied. Beschrijf de huidige staat en de autonome ontwikkeling van de natuur in het gebied. Ga daarna in op de ingreep-effectrelatie tussen de alternatieven en de in het studiegebied aanwezige natuurwaarden. Windturbines kunnen leiden tot verhoogde sterfte onder vogels en vleermuizen ten gevolge van aanvaringen. Daarnaast kan met name bij vogels sprake zijn van barrièrewerking en aantasting van het leefgebied.

Laat hierbij zien of de natuurwaarden in de aanleg- of gebruiksfase in het ene gebied gevoeliger zijn dan in het andere.

4.4.2 Beschermd gebieden

Beschrijf de mogelijke invloed van het voornemen op beschermde natuurgebieden, zoals Natura 2000-gebieden en de Ecologische hoofdstructuur (EHS)/Natuurnetwerk.⁹ Maak onderscheid tussen de verschillende gebieden en geef hiervan de status aan. Ook als het voornemen niet in of direct naast een beschermd gebied ligt, kan het gevolgen hebben op een beschermd gebied (externe werking). Geef per gebied de begrenzingen van het gebied aan op kaart, inclusief een duidelijk beeld van de ligging van het plangebied ten opzichte van de beschermde gebieden.

⁸ Ga ook in op de in de zienswijzen aangegeven vervoer van gevaarlijke stoffen over de Oude Maas (risico-contouren, zichtlijnen scheepvaart en walradarsystemen).

⁹ Let op: naast Natura 2000- en EHS-gebieden zijn er andere beschermde gebieden, zoals Beschermde Natuurmonumenten (art. 10 Natuurbeschermingswet 1998) en beschermde leefomgevingen (art. 19 Flora- en faunawet). Elk gebied kent zijn eigen beschermingsregime. Er zijn op Hoeksche Waard/Tiengemetten 15 beschermde natuurmonumenten aanwezig en nog een tiental in de nabije omgeving. Rijkswaterstaat wijst in haar zienswijze nog op de aanwezigheid van Belangrijke Weidevogel terreinen. Ook de effecten daarop moeten in beeld worden gebracht.

Natura 2000-gebieden

Uit eerdere MER'en en de Passende beoordelingen voor windmolenparken in het Deltagebied blijkt dat aantasting van de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden door wind-energie nog niet is uit te sluiten en dat bij vervolgonderzoek op projectniveau een oplossing gevonden moet worden.¹⁰ Ga na of een Passende beoordeling nodig is. Indien dit het geval is, moet in de Passende beoordeling in het plan-MER de zekerheid worden verkregen dat – in cumulatie met andere projecten – de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000-gebied niet worden aangetast.¹¹

Maak aan de hand van globale gegevens over vogelbewegingen (seizoenstrek, foerageertrek, slaaptrek etc.) een afbakening van Natura 2000-gebieden die vanwege instandhoudingsdoelstellingen voor vogels mogelijk worden beïnvloed. De Commissie is van oordeel dat in ieder geval de volgende Natura 2000-gebieden relevant zijn: Haringvliet, Oudeland van Strijen en Hollands Diep voor de daarvandaan afkomstige vogels en de Oude Maas voor noordse woelmuis en bever. Geef per gebied:

- de instandhoudingsdoelstellingen (IHD) voor de relevante soorten en habitattypen en geef aan of er sprake is van een behoud- of verbeterdoelstelling;
- de actuele populatieomvang van prioritaire (IHD-) soorten en voor zover mogelijk te verwachten veranderingen daarin aan de hand van meerjarige trends;
- de gevoeligheid en kwetsbaarheid van prioritaire (IHD-) soorten en populaties voor de aanleg en aanwezigheid van windturbines in de omgeving. Daarbij moet gedacht worden aan aanvaringsrisico's en aan verstoring (geluid¹², visuele hinder) of inperking van het leefgebied (noordse woelmuis, bever).

Houd daarnaast rekening met de vele Beschermde Natuurmonumenten in de Hoeksche Waard en vlak daarbuiten, die soms in de bovengenoemde Natura 2000-gebieden zijn opgenomen.

Geef aan in hoeverre er een kans bestaat dat er voor prioritaire soorten een grotere sterfte dan 1% van de totale jaarlijkse sterfte van de betrokken populaties optreedt. Houdt daarbij rekening met de soortspecifieke levensverwachting.¹³ Indien relevant, geef aan in hoeverre mogelijk significant negatieve gevolgen kunnen worden gemitigeerd door bijvoorbeeld bepaalde opstellingen, mijden van bepaalde locaties, stilzetten van de turbines op bepaalde momenten en gebruik van minder turbines met een grotere capaciteit. Ga bij bepaling van de cumulatie tevens in op de gevoeligheid en kwetsbaarheid van de IHD-soorten voor de aanleg en aanwezigheid van windturbines in de omgeving.

¹⁰ Uit de wetgeving volgt dat een project of plan alleen doorgang kan vinden als de zekerheid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of, als aantasting niet valt uit te sluiten, de zogenaamde ADC-toets¹⁰ met succes wordt doorlopen.

¹¹ Uit de huidige lijn in de jurisprudentie volgt dat dit het geval is wanneer er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat er geen schadelijke gevolgen voor de natuurlijke kenmerken zijn.

¹² Breng in het MER de 42 dB(A) en 47 dB(A) –contouren rond de windturbines in beeld en geef aan of verstoringseffecten kunnen optreden: 47 dB(A) wordt aangehouden als verstoringsgrens voor vogels in open landschappen en 42 dB(A) voor vogels van gesloten en half-open landschappen (Reijnen et al., 1995). Boven deze grenzen kan verstoring optreden.

¹³ Bij het bepalen van significante effecten als gevolg van aanvaringslachtoffers wordt recentelijk niet meer aangenomen dat alle soorten drie jaar oud worden, waarbij vervolgens dan de 1% mortaliteitsgrens wordt afgeleid. Daarbij traden fouten op van 100% en meer. Zo wordt een smient inderdaad gemiddeld maar een jaar of drie oud, maar een dwerggans het dubbele. Er kan thans met beschikbare informatie heel goed een soortspecifieke leeftijds-/mortaliteitsverwachting worden opgesteld met behulp van de BTO Birdfacts (<http://www.bto.org/about-birds/birdfacts>).

Ecologische hoofdstructuur/Natuurnetwerk

Beschrijf voor de EHS/Natuurnetwerk in de plangebieden de daarvoor geldende 'wezenlijke kenmerken en waarden'. Onderzoek welke gevolgen het initiatief op deze actuele en potentiële kenmerken en waarden heeft. Voor de EHS geldt volgens de Nota Ruimte een 'nee-tenzij' regime. Geef aan hoe het 'nee-tenzij' regime provinciaal is uitgewerkt en of het voornemen hierin past.¹⁴ Indien er compensatie moet worden gepleegd, geef dan aan hoe en waar dit verlies kan worden gecompenseerd.

4.4.3 Beschermden soorten

Beschrijf welke door de Flora- en faunawet beschermde en welk andere bedreigde, niet door de Flora- en faunawet beschermde soorten te verwachten zijn in het studiegebied, waar zij voorkomen en welk beschermingsregime voor de betreffende soort geldt. Ga in op de mogelijke gevolgen van het voornemen voor deze beschermde soorten in de aanlegfase en de gebruiksfase.

In de aanlegfase kunnen biotopen worden vernietigd van beschermde planten en dieren. Ga in op de gevolgen van vernietiging van dergelijke biotopen.¹⁵ Beschrijf op hoofdlijnen wat effecten op beschermde soorten betekenen voor de vergunbaarheid voor windenergie in het studiegebied en in hoeverre mitigerende maatregelen mogelijk zijn, bijvoorbeeld door uitvoering van aanlegwerkzaamheden in de ecologisch minst kwetsbare periode, gebruik van minder turbines met een grotere capaciteit zodat er minder nodig zijn e.d.

Windturbines kunnen in de gebruiksfase gevolgen hebben voor de staat van instandhouding van vogels en van vleermuizen die op rotorbladhoogte vliegen. De Commissie beveelt aan dat bij vogels, aanvullend op de soorten waarvoor externe werking in het kader van Natura 2000 van belang is, ook wordt gekeken naar wintergasten en weidevogels met een matige tot slechte staat van instandhouding en alle vleermuissoorten. Breng daartoe rust-, foerageergebieden en migratieroutes in beeld. Ga in op de gevolgen van extra sterfte¹⁶, barrièrewerking en verstoring (voor verstoring van geluid zie voetnoot 13) voor de staat van instandhouding van de betreffende soorten. Beschrijf zonodig mitigerende maatregelen zoals het stilzetten van turbines tijdens drukke trek- en foerageerperiodes.

Verstoring van vogels door geluid (in diverse zienswijzen eveneens geadresseerd) is mogelijk aan de orde. Breng in het MER daarom de 42 dB(A) en 47 dB(A) -contouren rond de windturbines in beeld en geef aan of verstoringseffecten kunnen optreden.

¹⁴ Per provincie is een toetsingskader en compensatieregeling EHS vastgesteld, dat in principe past binnen de nationale Nota Ruimte en de Spelregels EHS.

¹⁵ In het bijzonder verdienen noordse woelmuis en bever bij de locatie Oude Maas aandacht.

¹⁶ Houd daar ook de 1%-mortaliteitsgrens aan. Houd er rekening mee dat ook de levensverwachting van vleermuissoorten uiteenlopen en dat de meeste soorten gemiddeld substantieel ouder worden dan drie jaar, wat vaak wordt aangehouden (de te verwachten vleermuissoorten hebben een gemiddelde levensverwachting van vier tot acht jaar).

4.5 Landschap en cultuurhistorie

De Commissie adviseert de typerende karakteristieken van het landschap te analyseren. Maak daarbij onder andere gebruik van de kaart 'kernkwaliteiten van het landschap', de structuurvisie nationaal landschap Hoeksche Waard en het recent beschikbaar gekomen gebiedsprofiel Hoeksche Waard.

Breng vervolgens in het MER de landschappelijke gevolgen van de inrichtingsvarianten voor de locatie Oude Maas in beeld. Besteed daarbij aandacht aan de visualisaties van de windparken en interferentie met andere windparken. Maak duidelijk of en hoe de voorgestelde opstellingen passen in de algemene doelen en uitgangspunten m.b.t. de situering van windturbineparken in de Zuid-Hollandse (Delta)landschappen. Ga in op de eventuele positieve bijdrage aan de landschapsbeleving en -herkenbaarheid door de betreffende inrichtingsvarianten.

De locatie ligt op de rand van water en land, met belangrijke (getijde-afhankelijke) natuurgebieden en belangrijke recreatiewaarden en -mogelijkheden. Geef aan of de inrichting van de locatie kan bijdragen aan het recreatief bezoek aan de oeverzones van de Oude Maas.

Visualisaties

De nieuwe generatie windturbines heeft een dusdanige maat dat de turbines van grote afstand zichtbaar zijn in het landschap. Maak daarom:

- een kwantitatieve visualisatie door middel van een zichtbaarheidsanalyse;¹⁷
- kwalitatieve visualisaties door middel van fotomontages en/of een 3D-model, gezien vanaf het maaiveldniveau en vergezeld van een beschrijving van het beeld en locatie op kaart.

Maak visualisaties gezien vanuit de Hoeksche Waard, IJsselmonde¹⁸ en vanuit de omliggende wateren, specifiek voor het zicht vanuit en op de diverse dorpen en bebouwingslinten. Doe dit ook vanuit en op landschappelijk waardevolle gebieden met grote recreatieve waarde. Variëer daarbij met verschillende standpunten en verschillende afstanden. Formuleer bij elke visualisatie/standpunt de beleving daarvan.

Interferentie

Onderzoek of er sprake is van interferentie met (mogelijke) andere windparken in de omgeving of andere hoge elementen (zoals hoogspanningsleidingen). Beoordeel in ieder geval interferentie met bestaande parken en nieuw te realiseren parken, bijvoorbeeld op IJsselmonde (daarbij kan de landschappelijke studie van de provincie¹⁹ worden gebruikt) en andere locaties in de Hoeksche Waard.

¹⁷ Bijvoorbeeld de viewshed methode of een 3D-model.

¹⁸ Denk hierbij ook aan zicht op de planlocatie vanuit de hoogbouw in IJsselmonde, zoals ook in vele zienswijzen aan de orde is gesteld.

¹⁹ Landschappelijk onderzoek windenergie Oude Maas & Heinenoord, Vista landschapsarchitectuur en stedenbouw, 17 februari 2015.

5. Overige aspecten

Voor de onderdelen 'vergelijking van alternatieven' en 'leemten in milieuinformatie' heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

Vorm en presentatie

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. Presenteer de vergelijking bij voorkeur met behulp van tabellen, figuren en kaarten.

Zorg ervoor dat:

- het MER zo beknopt mogelijk is, onder andere door achtergrondgegevens niet in de hoofdttekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst zijn opgenomen;
- recent, goed leesbaar kaartmateriaal is gebruikt, met duidelijke legenda.

Samenvatting van het MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de voorgenomen activiteit en de varianten;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven, de onzekerheden en leemten in kennis die daarbij aan de orde zijn;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het voorkeursalternatief;
- goed grafisch materiaal dat de (visuele) effecten en de beleving duidelijk maakt.

BIJLAGE 1: Projectgegevens reikwijdte en detailniveau MER

Initiatiefnemer: Gemeente Binnenmaas samen met Renewable Factory en Eneco

Bevoegd gezag: Gemeenteraad Binnenmaas

Besluit: wijzigen van bestemmingsplan voor de locatie Oude Maas

Categorie Besluit m.e.r.: plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor categorie D22.2 en vanwege Passende beoordeling

Activiteit: De gemeente Binnenmaas is voornemens uitvoer te geven aan het provinciale beleid en in de provinciale zoekzone langs de Oude Maas windturbines mogelijk te gaan maken.

Procedurele gegevens:

Adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 3 december 2014

Aankondiging start procedure: 8 januari 2015

Ter inzage legging informatie over het voornemen: 8 januari 2015 t/m 15 februari 2015

Advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 23 maart 2015

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dhr. ir. P. van der Boom

dhr. drs. S.R.J. Jansen

dhr. ir. W.H.A.M. Keijsers

mw. ir. C.T. Smit (secretaris)

dhr. ir. J.H. van der Vlist (voorzitter)

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie heeft de hierna genoemde informatie van het bevoegde gezag ontvangen. Deze informatie vormt het uitgangspunt van haar advies. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de Commissie een locatiebezoek afgelegd. Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- Notitie Reikwijdte en Detailniveau, Windmolenlocatie Oude Maas, Bosch en van Rijn, 25 november 2014.

De Commissie heeft kennis genomen van de ruim 1000 zienswijzen en adviezen, die zij tot en met 23 februari 2015 van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Zij heeft deze, voor zover relevant voor m.e.r., bij haar advies betrokken.

**Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport
Windmolenlocatie Oude Maas, gemeente Binnenmaas**

ISBN: 978-90-421-4073-8

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

W www.commissiemer.nl

